

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 1996, 16e jaargang nr. 2

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 1996, 16e jaargang nr. 2

Bij de voorpagina

Rijksweg 109. Smets. Van boven naar beneden: Gus Hayen, Frans Bernardts, Henny Hayen.

Voorwoord redactie

Fèt ién 't duerp
ekerèin van aad tot joonk
veert 'n aw en sjoen tradiésie
veert weer ôs groete broonk

Dit lijkt een herhaling van vier jaar geleden, toen Grueles voor het eerst met bovenstaande regels opende. Het is een herhaling. Als een herhaling maar vaak genoeg herhaald wordt, wordt het vanzelf een traditie. Grueles feliciteert koning Bert van de Weerdts en koningin Tiny Segers.

Uitgegeven plaatsen:

Luitenant van de blauwe compagnie: Henri Goessens (van Zjeng) voor f 15.000, de plaats van zijn vader.

Het Keizersvaandel: Jos Nijsten, voor f 15.000 de plaats van Sjêl van Bôchems Wôm.

Naast een nieuwe koning en een nieuwe koningin kent Gronsveld sinds 31 april ook twee nieuwe ridders: Lène Jacobs-Kusters en Sef Daemen, beiden Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Grueles feliciteert u beiden.

De uitslag van de wedstrijd "Rēnge - Sjpuul en Zaank": "Sjpuul en Zaank" heeft zeer overtuigend gewonnen. Ook hier weer felicitaties.

Waarschuwing!

In dit nummer zult u op pagina 84 twee slechte foto's aantreffen in het artikel "Kēn d'r hōn nog". U weet dat Grueles liever slechte foto's heeft, dan geen foto's. Ze komen uit het boek "Kindervreugde en Volksvermaak", waarover u meer kunt lezen op pagina 95.

Vēul Broonkplezeer

De redaktie.

Dialect

Gezoondhèid

't Wāor vuur Teun, Wōm en Dries 'n oongesjriëve wēt dat ze zich Broonkmaondig nao de sjöttemēs 'nne goūnge dreinke. Dries woende vanaof z'nne trouw ién Hier. Al jaors wāor hēr Broonkmaondig ién de sjöttemēs. Es te hēum vroogs: "Dries, wie aad bis te noé?", zaag 'r: "Dit ēs de twie-en-siēvetigste broonk ié me lēve". Es 'r uūver vreuger kōs kalle haw 'r de groetste sjpats. Wat dreinke betrof wāor hēr neet drop ateroét gegaange, sjoens Wōm en Teun op geng meneer vuur hēum oonderdoege. Mēt hōn dryje zatte ze zich aon 'n tēufelke. Dries droonk 'nne groete sjlōk, heel 't glāos vaan zich aof en loorde mēt resjpek nao 't beer. "Heh, dat sjmak lekker viēs, get wie douw bié opkoēmende zon". 'r Vēgde mēt de boēvekaant van z'n haand de sjoém van z'n luppe. "Ich zaog d'n Dikke van Lena ién de kērk, dē ēs aad woerde. 'r Hēt 'nne gaanse glibber. Es 'r nao boēve loorde haw 'r z'nne gaansen aterkop voūl ploetje". "Jao", zaag Wōm, " 'nne vos verlúis waol z'n haore, meh neet z'n sjtriēke". "Ich mōs ién m'n èige laachte", zaag Dries, "dat wāor ién z'nne joūngen tiéd 'nne sjoene. Dē magkde mēt aal kloetery. Ién de sjaol leede hēr de mèikēvers los. Ién de kērk magkde hēr 't gaans sjoen. Dao goejden hēr 'n dikke glaoze hūif doēr de middegaank aof. Dy rolde tik-tik-tik tot aon de kemuniebaank. 't Sjoenste wāor wie 'r 'n mēlie los leet ién de kērk. 'r Pagkde z'nne missaal oét z'n tēs en tiggeliék trok 'r 'n mēlie droét. Dat wāor 'nne sjoene, dē". 'r Laachde dat Teun 'm op z'nne rōk mōs kloppe vuur dat 't uūvergoūng. "Robert, bring ōs hié nog get" "Wēts te nog", zaag Teun, "wie hēr van 't feescomité wāor wie v'r de pesjtoer hawwen iégehaold?" Hēr mōs vuur 't comité 't woerd veure. "Welkom in onze parochie", zaag 'r. Hēr būigde en luchde 'ns aon z'nne

hoege zyje. "Ik heb gezegd". Hër drierde zich òm, pagkde e bruúdsje mèt blomme bié d'n érm. "De versje!", en zat 't keend vuur de pesjtoer neer. D'n Dikke wèrgkde zich ateròet tòssje de hermenie ién. De lúij sjtoúnge op hèn tiene vuur aal good te zien en repe: "Hiep, hiep, hiep, hoera". Ze loorde mie nao d'n Dikke es nao de pesjtoer. Dè wis oúch niks anders te doen en heel eng haand oonder z'n zyje sjèrp vuur z'n boès en weengkde röstig mèt de aander haand nao de lúij. Es te hëum daouüver kals, zèt 'r niks. Daan laach 'r mer ömmertoúw. Dries magkde zich 'n segaar aon, Teun en Wòm 'n segrèt. Wòm wäor al tien kier oétgesjejd mèt rouke en twelf kier begòs, zaag 'r. "Ich been 'ns mèt 'm op de fits op St. Berbkèrmes gewès ién Ekkelder. Dao kòs te oúch hiering kriege. 'r Aot d'n èine hiering ater d'n aandere en ater ekere hiering droonk 'r e gläos beer. "Hiering môt zjwömmen", zaag 'r. " 'r Wäor zoe zäot es 'nne melejjer. Wie v'r hëivers goúnge en d'n hermeniezaol oétkaome zaag 'r: "V'r goèn bié de Sjpranger kloompe hoële". Wie 'r leenks opsjtapde van de fits, veel 'r rés de vanaof. Sjtapde hër rés op, daan veel 'r leenks devan aof. "Hebs te al 'ns geziën wie d'r Sjpranger de piép ién z'nne moond hêt?", vroeg 'r. "Daan mós te dalik mer 'ns oplètten. Dè hêt oonder nog zjus èinen taand ién z'nne moond. 'r Hêt van 'nne iénmäoksreenk e sjtök van 't reurke van z'n piép gedriejd. D'n illesjtik hynk 'r ater z'nne taand zoedat de piép ién z'nne moond blyf hange". "Wie v'r bié d'r Sjpranger kaome begòs 'r op de dëur te bëume: "Sjpranger kèn v'r nog kloompe kriége?" De Sjpranger sjödde 'm van boëve 'nnen top wäoter uüver z'nne giéles". Dries laachde mèt ze gaans gezich: " 't Zal de pispot waol gewès ziën". "V'r wäoren 'ns 'nne weenteraovend bié Nèt van de Sjef ién de kaffee. D'n Dikke sjtoúng mèt z'n han vlak boëve de kachel. "Nondekue", zaag 'r, "hié verréks te van de kaw". "Bis mer verzichtig", zaag Nèt, "verbran d'nne jas mer neet". "Verbran d'nne jas mer neet? Hié kèns te mèt d'n bloetse koont op zitte. Goej dao 'ns get houët op. Dat ès toch niks, dy päor sjtekskes dy dao ligke". Ién d'n tiéd dat Nèt get houët op de kachel goejde drierde d'n Dikke de ziékering van 't leech los. "Deh, noé wörd 't gaans sjoen. Dao vèlt oúch nog 't leech oét en 't wäor toch al zoe 'n duuster leech". Mèt e

sjtaole gezich sjtoúng d'n Dikke weer bié de kachel en wès nao boéte. "Wie kènt dat noé", zaag 'r, "en de bös hêt leech". Ién 't langs goèn klopde èine Wòm op z'n sjoüwer. "Ah, brave joúng". "Wè ès dat mèt dy maof doeraoderde naos?" vroeg Dries. "Dat ès m'nne nouwe naober", zaag Wòm. E koppel oét Mesjreech. Dy hebbe 'n oprit vuur ateròm te goèn, dao kèns te mèt twie ôtòs nëvenèin, en toch goèn dy altiéd aon de vëurdëur ién. Ze hebbe ién 'n flet gewoend. Ich been dao lès bënne gewès. 't Hil hoès houng voël mèt børsjes es: Dè mèt mich grient ès m'n vriend. Ién de gaank houng: Wie pisse plasse ès woerde, ès 't gezèik begòs. Vëur aon de dëur: Jehovas Getuigen zijn niet gewenst". 'nne Zäote, dè mengde dat 'r mèt de broonk zäot mós zien en neet bëter wis, heef 'n dèil gläozier van 't befèt aof.

Get of 'nne doer 'n roét vloeg. Robert susde 't vuurvaal. Z'n vrouw zat de C.D-sjpuüler get helder en doer de kaffee sjalde: Busje komt zo, busje komt zo.. Dries sjtrêkde z'nne résen érm en driejde mêt 'n sjoûwer. "Ich heb pyng ién 'nnen érm en sjoûwer". "Oe kôms te dao aon?", vroeg Teun. "Dat ês nog get van vreuger wie ich keend wâor. Oe heb ich van me lève môtten aon drieje. 't Waasmesjien, de vrynger, de koffiemuûle, 't hekselmesjien en de kiersjtèin". Oondertössje telden 'r tot nuûge op z'n vinger. "Ich wâor bié ôs de domkrach. Die wâore gaw mêt dich vérdig. Es te grip haws zaagte ze: "Gaank mer 't véld ién wêrke, daan bis te 't gawste devaan aof. Es te érg kraank wâors hele ze 'n noveen, goûnge nao 'nne gebedsgenêzer of ze goûnge alle hêllige ién d'n ômtrêk nao. Miéne pa haw 'ns 't fiét en sjtaok ién Wêttem 'n kiëts aon. "Es dat neet huelp", zaag 'r, "sjtêk ich de hil kerk ién braand". Teun trok z'n oûsbraoje nao vëur. "Noé goën ze nao 'nne sjtriéker of wêit ich wat. Miéne naober Zjang haw, en noé nog, ômmertoûw koppyng. Dê goûng ouch nao zoe 'nne kwakzalver. Ich vroeg 'm: "Zjang, wat dêit dê èigelik?" "Dê hêlt z'n oétgesjprejde han boëve m'nne kop, knip de han daan touw tot 'n voésj en goejt zoe alle kréngdes vaan mich aof". "En huelp dat Zjang?" "En of", zaag 'r, "es 't neet heelp, goûng ich neet ômmertoûw truk". "Ich zaag: "Ao, dê zal waol 'nne sjoenen ôtô hebbe?" "Jao", zaag Zjang, "en 'n hoés wie e kesjtjel". Wôm luchde 'ns aon ze glâos beer en droonk 't ién èinen aosem oét. " 't Hêt lûij, dy gelueven aal. 't Hêt ouch lûij dy zién vanaal. Vreuger krêge ze versjyninge, noé zién ze ufo's". "De wêreld sjtèit neet sjtel en driejt van tiéd tot tiéd aal 't eunderste boëve", zaag Dries. "Mêt 't vie ês 't al neet aandars. Vreuger kaom bié ôs de vie-arts nao de vérke, keu en pèrd. Dat wâor vie. Es sjmaondes sjmuerges 'nne 't duerp aoftrók mêt e lãom pèrd wis te al oe dê heen goûng. Nao 't sjlachhoés ié Mesjtreech. Douw haw de vie-arts nog kempassie mêt 't pèrd. Es v'r jóung katte en hon te vëul hawwe, woerte ze verzoëpe. Noé goën ze nao de vie-arts, dê leet ze iénsjlaope. Of dat vuur die katte get oétmak, wêit ich neet. Noé zién katte hön pasjênte en hêt de vie-arts kompassie mêt de lûij". Ze begôste op driëf te koëme. Wôm weengkde op Robert. "Bring

ôs nog get", en ién èinen aosem drater aon "de lûij hebbe ouch niks mie vuur èin uûver. Es te vreuger vuur 't oonwêr 't hûi op hup wâors aon 't zitte en 't kaom èine langs, daan reep dê al: "Hebs te nog 'n gaffel, daan hêlp ich dich éffe mêt. En es nog 'nne langs kaom, daan heelp dê ouch mêt. Es te noé 'nne vreugs vuur dich te hêlpe, vryf 'r al mêt z'nne doûm en wiésvinger uûverèin. "Wat brink dat op?" "Jao", zaag Teun, "en de kebouters zién doer de zoére rênge ouch oégesjtoûrve. Die droonke sjmuerges douw en ién de weenter sjnie. De lûij hebbe vëul neteur gemak en ouch weer kepot gemak. Oe zuus tich noé nog koënblomme ién de vrôchte? Nuurges mie. Jao, lês heb ich t'rs nog bié medam vuur de roét zién sjtoën. Plestieke koënblomme, mêt plestieke byje drop. Echte kitsj. Dat ês 't zelfde es dat ste de zie sjêlders mêt wâoterverf" Dries laag zjus

zoevèul as nève, es ién d'n asbak. "Oe zuus tich nog 'n échte medam? Ouch nuurges mie, 'n dèil heult 't ouch neet mie tot medam. Daan zién ze al gesjeje", goùng Dries wyjer. "Ze veende ouch nog vanaal oét. Es ze sjmuerges trouwe goeje ze, es ze de kèrk oétkoème, riés uöver hön, vuur de vruchbaarheid, oe ste de nak uöver briks. Saoves pakke ze zich de pèl. De zoën van de joùng van mich ès ouch gesjeje. Z'n awers hebbe mie pyng devaan es hër. Dè laach mèt aal. Ich vroeg aon 'm: "Haw d'r daan toezjoer rûizing?" "Nèi, Opa", eleng es v'r biéèin wåore, meh 't goùng neet mie". Dries heel de han ién de hude of 'r zich

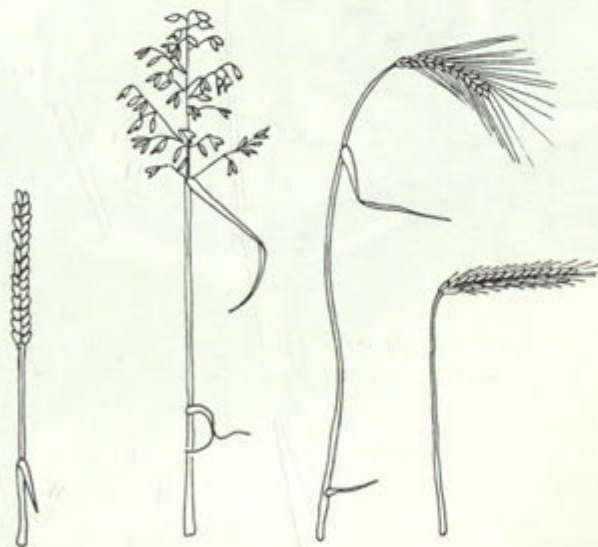
uüvergaof. "Wat neet mie goùng, dat wèit ich neet". Teun heef 'ns mèt z'nne kop. "Volges mich ès 't e virus". "Volges mich", zaag Wòm, zién dat de hormone ién 't vlèis. Ze wörde ouch allemaol groeter es èine vaan ôs. Wie vuur joonk wåore hoers te niks vaan sjeje. Jao, 'nnen eenkeling. Dat kôs ouch neet, dat wåor doedzön en e groet sjendaol. Wie ich ién Hier vryde, vlak nao d'n oerlog, haw d'n naober vaan m'n mejd e vermoede dat 'nne Amerikaanse zjwarte seldoat zich mèt z'n vrouw opheel. Die doügde neet van gojighèid, zaag 'r. Op 'nne vyze kier dat 'r nao de rippetiesie van de hermenie wåor, kaom 'r 'n oor ieder hëivers. Daò trappeerde hër z'n vrouw mèt dè zjwarte ién bed. "Noé heb ich 't bewiés", zaag 'r, "zjwert op wit". Meh hër ès neet gesjeje. Hër ès waol gek woerde vaan dy vrouw. Wie 'r vryde oét leefde, wie 'r getrouwd wåor van sjpiét. "Wie ich vryde haw ich ze waol kenne opvrète", zaag 'r, "haw ich 't mer gedoën". Dries dúide z'n segaar oét. "V'r goën hëivers" Wòm dúijden 'm truk op ziéne sjtool. "Vuur dreerken ôs nog gaw èine. Gezondheid!"

Gus

Vröchte

Elk jaar met de bronk trekt de sacramentsprocessie door de velden van Gronsveld en Rijckholt. Natuurlijk gaan de deelnemers in eerste instantie mee om te bidden. Desondanks wil het oog ook wat, en wordt tijdens de processie gekeken naar de prachtige rustaltaren, de molen in feeststand en voorzien van feestversiering, de versierde veldkruisen en de geverfde hekwerken en afrasteringen. Niet in de laatste plaats wordt er gekeken naar alles wat er groeit en bloeit in de velden. Velen (en dan vooral de jongeren) weten niet welke gewassen te velde staan. Dit bracht de sectie Natuur op het idee om aandacht te schenken aan de bekendste soorten graan uit onze streek: tarwe (terref), rogge (koën), gerst (gës) en haver (häover).

V.l.n.r. tarwe (terref), haver (häover), gerst (gës), rogge (koën).

Granen ("vröchte") komen al vele eeuwen in deze streken voor. In feite zijn granen grassoorten. Vele grassoorten zijn in de loop der eeuwen gebruikt als voedsel voor mens en dier. Een aantal grassen dienen door hun specifieke eigenschappen andere doelen, denk bijvoorbeeld maar aan riet voor woningbouw. De granen die in Zuid-Limburg werden verbouwd, dienden voornamelijk voor het bakken van brood of voor het voeren van vee.

Al in de prehistorie ontdekte men dat de zaden uit planten eetbaar waren. Later ontdekte men dat de gebroken zaden (meel), vermengd met water, een eetbare pap opleverden. Deze pap kon worden gedroogd of gebakken, waardoor een soort koek ontstond (een soort pannekoek). Koeken konden bewaard worden, bijvoorbeeld voor tijden van voedselschaarste. Nog later werd ontdekt dat gist de koeken luchtiger maakte. Hiermee was het brood geboren, zoals wij dit thans nog kennen. In Gronsveld en Rijckholt werd ongeveer 15% van de grond gebruikt voor akkerbouw. Voornamelijk werd haver en gerst, in mindere mate tarwe en rogge verbouwd. Omdat er vroeger te weinig mest was kon er niet elk jaar eenzelfde gewas worden ingezaaid maar moest er regelmatig worden gevarieerd. Deze zogenaamde vruchtwisseling zorgde er ook voor dat velden niet uitgeput raakten. Nu zien we dat steeds meer graanvelden plaats maken voor maisvelden. Mais is een gemakkelijke groeier, die veel oplevert. Door die "mono-cultuur" zijn vele diersoorten in deze streek nagenoeg verdwenen. Vogels als patrijs, kwartel, en kwartelkoning hebben het erg moeilijk. Ook de korenwolf of hamster (koënwoûf) heeft het erg moeilijk in de Gronsveldse en Rijckholtse velden. De moderne graanteelt en bemesting hebben grote gevolgen voor de opbrengst. Rond 1930 was de opbrengst van 4000 kilo graan per hectare heel behoorlijk. Thans is een opbrengst van 10.000 kilo normaal.

Graanteelt komt in nagenoeg alle landen van de wereld voor. Het klimaat bepaalt welke soort het beste gedijt, gerst gedijt in koudere streken het beste, rijst in warmere. Daartussen in volgorde van koud naar warm: haver, rogge, tarwe en mais. Alhoewel er in onze streek altijd redelijk veel tarwe werd verbouwd wordt het merendeel van het tarwemeel geïmporteerd uit Amerika, Canada en Zuid-Europese landen.

Het gevarieerde landschap. De Bronkweg.

Terref

Tarwe is en was in onze streken erg belangrijk. Tarwe heeft graag natte grond direct na de zaaitijd en veel zon en droogte in de laatste acht weken voor het maaien. Tarwe wordt meestal in het najaar gezaaid, de zogenaamde winter-tarwe. De tarwe komt dan nog voor de winter uit de grond. In het voorjaar schiet de tarwe dan door. Na de zomer wordt de tarwe geoogst. Daarnaast bestaat er ook zomertarwe. Deze tarwe wordt in het voorjaar gezaaid en voor de wintertarwe geoogst. De opbrengst is echter stukken lager dan die van de wintertarwe.

Naast zetmeel bevat tarwe veel eiwit, waardoor het meel uitstekend geschikt is voor de broodbereiding. Wanneer de buitenste lagen (de zemelen) bij het malen geheel van de korrel worden gescheiden verkrijgt men tarwebloem, dat als hoofdbestanddeel voor wittebrood wordt gebruikt. Worden er

meer zemelen dan wordt het meel grover en is het meer geschikt voor bruin brood of volkorenbrood.

Schoven (gerst) binden.

Koën

Voordat de mais zijn intrede deed werd er veel rogge verbouwd. De plant komt oorspronkelijk uit Klein-Azië, waar zij werd gezien als "onkruid" in tarweakkers. Rogge kan redelijk goed tegen de koude. Rogge is een zogenaamde "kruisbestuiver", d.w.z. dat de stampers van de bloem ongevoelig zijn voor eigen stuifmeel. De rogge bloeit vaak vroeg. Bij winderig en warm weer in juni zag je de rogge-velden vaak "roken" door het opwaaiende stuifmeel. Het roggemeel wordt vooral gebruikt voor het bakken van roggebrood en ook wel voor de bereiding van ontbijtkoek en spiritus.

Ik herinner mij dat boeren uit de omgeving een zak roggemeel naar de bakker brachten in ruil voor enkele broden. Nadat de meeste bakovens op eigen erven gesloopt waren, brachten ook veel boeren kant-en-klare deeg naar de bakker.

Over rogge bestaan in het Gronsvelds diverse spreekwoorden. Ik wil ze u niet onthouden: "Distel tössjen 't koën, ién de zoëmer 'nne vloek, ién de weenter bokeskook" (betekenis: distels tussen het koren bezorgen in de zomer overlast omdat de stekels lastig zijn bij het oogsten. Gedroogd in de winter vormen distels echter voor de koeien een lekkernij). "Mét Sint Pieter en Sint Poules riép 't koën däog en naach" (betekenis: in het voorjaar groeit de rogge dag en nacht). "Koën môt m'r dëse op e kösse, terref op 'nne sjtèin, haover en bookend ès 't al-lelèin" (betekenis: rogge moet op een zachte dorsvloer worden gedorst, tarwe op een harde en bij haver en boekweit is het om het even). "Mét Sint Jaokep en Sint An, kuünsje ién de sjeur of ién de ban" (betekenis: met Sint Jacobus en Sint An dient de rogge te zijn binnengehaald of opgeslagen te zijn in het veld).

Rogge had een eigenaardige medicinale werking bij paarden. De damp van roggekorrels, geweekt in heet water werkte op paarden als een soort "Dampo". Aamborstige paarden kregen hierdoor weer lucht.

Gës

Met de opkomst van tarwe werd gerst minder belangrijk in onze omgeving. Tarwe bezat meer eiwit en was daardoor beter te benutten als grondstof. Toch heeft gerst aan invloed gewonnen met name door de toename van het biergebruik (niet voor niets gerstenat genoemd) en dan met name de zwaardere bieren. Gerst wordt nog steeds gebruikt om bier te maken. Evenals bij tarwe is er ook bij gerst sprake van winter- en zomergerst. Ook wordt gerst nog veel verbouwd als voer voor kippen en kalveren.

Maaïen met paard.

Häover

Haver werd vooral verbouwd toen het paard nog gebruikt werd als trekdier. Ook haver werd in vroeger tijden gezien als onkruid. Nadat men ontdekt had dat vooral paarden dit onkruid graag aten en hierdoor extra kracht kregen werd het op grote schaal verbouwd. Te veel haver voor paarden die weinig werk verrichten, is niet goed. Daarom krijgen paarden in rust weinig. In Gronsveld ligt een perceel dat nog de naam "Häoverebäonent" draagt. Hoe het perceel aan de naam komt is niet bekend. Waarschijnlijk is er nooit op dit perceel haver geteeld (te nat). Het perceel is gelegen tussen de autosnelweg en de Hogeweg zuidelijk van het perceel waar momenteel de schapen van Bér Reintjens weiden.

Gerst wordt opgeladen.

Oogsten en verwerken

De oogst van graan vond in de zomer plaats. Het graan werd vroeger met halm en aar gemaaid en opgeslagen in het veld om te drogen. Als de boer te laat was met maaien, kon regen het graan laten schieten waardoor de opbrengst gehalveerd werd. Na het drogen werd het graan gedorst. Tegenwoordig gaat het oogsten veel sneller. Grote combines maaien en dorsen tegelijk en zorgen dat de korrels worden gescheiden van de aren. Het stro wordt daarna tot pakken geperst.

Ook de manier van malen is de laatste jaren erg veranderd. Gronsveld telde tot voor enkele jaren drie molens: de elektrische steenmolen van Zjêf van de Weerdt (Rijksweg 124), de elektrische hamermolen van Zjêf Dodemont (Rijksweg 100), en de torenmolen, de enige die bij tijd en wijle nog in gebruik is.

Frans van de Weerdt

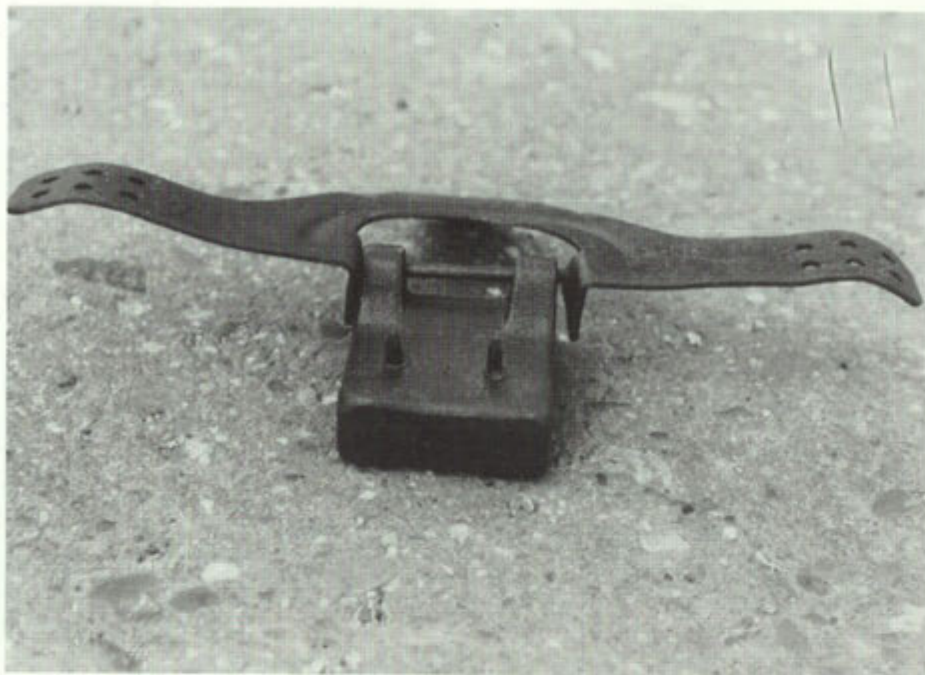

Wè kënt ôs hêllepe ?

Geine. Niemand dus, tot nu toe! De werking van de speciale wanmolen uit het vorige nummer, blijft voor ons onbekend. We blijven zoeken.

Wat maog 't ziën ?

We ontvingen vijf goede reacties. Het stekelige voorwerp werd gebruikt in de veeteelt. Een koe die melk produceerde werd behalve door haar kalf soms ook "gemolken" door andere koeien of kalveren. De boer kon dit niet waarderen, want de hoeveelheid melk die hem resteerde voor de verkoop verminderde daardoor aanzienlijk. Door het afgebeelde voorwerp op de neus te binden van koeien en kalveren die dit gedrag vertoonden kwamen de scherpe punten, bij een poging tot het drinken, in aanraking met de uier van de koe waarbij ze wilde drinken, waarop die natuurlijk op adequate wijze reageerde en het drinken niet toestond. Jacob Stoffelen (Rijckholt), Martin Huynen, Piet Houten, Piet Goessens, (Gronsveld) en Frans Dassen (Rothem), krijgen voor hun goede antwoord van de sectie Streekmuseum een overheerlijk melkprodukt.

We hebben weer een ander voorwerp in de aanbieding.
Wie het weet, kan bellen. Frans Huits (tel:4081683) of
John van de Weerdt (tel:4082667)

John van de Weerdt

Historie

Hubert van den Boorn Onderwijzer, dichter, koning, kapitein

Het feest rond het 375-jarig bestaan van de schutterij in 1994 ligt eenieder nog vers in het geheugen. Ook het 350-jarig jubileum in 1969 zullen velen zich nog herinneren. De viering van deze mijlpalen doet de vraag rijzen of ook in vroeger jaren werd stilgestaan bij gedenkwaardige jaartallen in de geschiedenis van de broederschap. Het antwoord hierop kan, zo blijkt uit enig historisch speurwerk, bevestigend zijn. Ook onze voorouders wisten er raad mee, al werd de wijze waarop men het jubileum herdacht of vierde, bepaald door de heersende tijdgeest en de omstandigheden waarin men leefde.

Aan het 300-jarig bestaan in 1919 herinnert een plaat, geschonken door het gemeentebestuur van Gronsveld. We gaan nog een stuk terug in de tijd, naar 1869, als de broederschap 250 jaar bestaat. Toevallig ook een jaar, waarin Grote Bronk gehouden wordt.

Op Pinkstermaandag 1869 schiet Hubert Arnold Goessen de vogel af en wordt koning. Koningin is Catharina Devue, de latere echtgenote van Pieterke Bouchoms. Het jubileumjaar van de schutterij inspireert Hubert van den Boorn, in het dagelijks leven hoofdonderwijzer te Gronsveld, tot het schrijven van een "Dich", waarin de schutterij en haar historie op een waarlijk dichtertelijke wijze bezongen wordt. Dachten wij, anno 1996, dat "De Grenedeer" uit 1956 het eerste "sjötteleed" was, Hubert van den Boorn geeft zijn "Dich" al in 1869 de titel "Schuttenlied". Niet alleen de inhoud, maar ook het feit dat het Schuttenlied de oudste "Dich" is, die bewaard is gebleven, maakt deze "Dich" zo bijzonder.

Schuttenlied

Uit de nacht der ouden tijden
roept een stemme tot den Geest,
Gordt de wapnen, niet tot strijden,
maar tot vieren van ons feest.
Hoort die stem van onze vaadren,
die op zegenrijke baan
ons, met heldenbloed in de aadren,
glorievol zijn voorgegaan.

Als de slang van helsch vernielen
gifte spoog op vaadren grond,
kwam hen edel vuur bezielen,
sloten zij den broederband.
En voor God en zijne ere
streden zij den heiligen strijd,
hadden Christus en zijne leere,
moest het zijn, hun bloed gewijd.

Zangen die de vaadren roemen,
stijgen op uit hart en mond,
die hun voorbeeld edel noemen,
klinken luid deez heiligen stond.
Vijf halve eeuwen viert victorie
Gods trouwe erewacht,
geeft den Heere eer en glorie,
dank aan het dierbaar voorgeslacht.

Spiegelt zon haar gouden stralen
in der schutten blank rapier,
speelt de wind in onze dalen
met ons strijd in roembanier.
Schuttenborst met volle tonen,
breng dan hulde, eer en groet,
aan den grootsten Gronsvelds zoonen,
Maximiliaan van vorstenbloed.

Vlechte de oudheid om zijn schedel,
lauerkroon voor dapperheid,
roemt de fame, hem als edel
beeld van moed en wijs beleid.
Tot zijn eere dond're klanken
grenadieren krijgsmetaal
dien doorluchten stichter danken
voor geloofsrechtzegepraal.

Schutterij, roemwaarde moeder,
die haar duur met eeuwen meet,
en geen kind, geen zoon of broeder,
haar getrouw, geen ziel vergeet.
Die verbrak zoo menig kluister,
zij, die voor geen stormen wijkt,
dat haar oude pracht en luister
nog door eeuwen, eeuwen rijkt.

Dat de feesttoon hartelijk ruische
op ons huiselijk broederfeest,
dat ons bloed in aadren bruische,
onvervalscht, met vaadren geest.
Dat de gulle eendracht bloeje
in ons groote huisgezin
en er ware liefde gloeje,
wenscht en bidt Uw Koningin.

Wie is Hubert van den Boorn, de schrijver van deze "Dich"? Welnu, om in zijn eigen stijl te blijven, het schuttersbloed vloede rijkelijk door zijn aderen. Hubert wordt op 23 juni 1833 in Gronsveld geboren als tweede kind van Mathijs van den Boorn en Catharina Schrijnemaekers. Niet alleen zijn vader stamt uit een schuttersgeslacht, hetzelfde geldt voor zijn moeder, getuige het feit dat zijn grootvader van moeders kant, Hubert Schrijnemaekers, sedert 1792 keizer is van de schutterij. Als deze in 1837 overlijdt, duurt het niet lang eer diens zoon (en broer van Catharina), Hubert jr., in 1844 het keizerschap behaalt. Beide keizers wonen hun leven lang in het pand "De Kyzer" (zie ook Grueles, juni 1988, 8e jaargang nr. 2, pag. 52 e.v.). Hier is dus ook Huberts moeder, Catharina, geboren. Korte tijd na Huberts geboorte verhuist het jonge gezin in 1834 of 1835 naar Cadier en Keer, waar Mathijs als herbergier aan de slag gaat. Naast Hubert heeft het echtpaar Van den Boorn-Schrijnemaekers dan ook al een dochter, de in 1832 geboren Maria. In Cadier en Keer

worden nog vier kinderen geboren: Johannes, Cornelia, Engelbert en Victor.

Onze streken zijn in die dagen (1830-1839) betrokken bij de strijd die uiteindelijk, in 1839, zou leiden tot de scheiding van België en Nederland. Het is een tijd waarin de economische omstandigheden slecht zijn en onder de bevolking veel armoede geleden wordt.

In de woelige jaren na 1830 trekt de schutterij niet uit. Pas in 1838 wordt de draad weer opgepakt. In dat jaar wordt de kleine Hubert "sjöt" gemaakt. Maar dat niet alleen. Ofschoon Hubert pas vijf jaar is, neemt zijn vader Mathijs voor zijn zoon de plaats aan van kapitein van de blauwe compagnie (in die jaren ook wel de le compagnie genoemd): "Den 4 juni uijtgegeven capiteijn grenadier van de le compagnie, verbleeven aan Hubertus van den Boorn voor 28 gld, zoon van Matias". Het aannemen van een plaats voor een ander was vroeger mogelijk.

Hubert volgt hiermee zijn enkele maanden daarvóór overleden oom Michael (een oudere broer van Mathijs) op. Deze bekleedde vanaf 1819 eerst de luitnantsplaats en later (dus tot 1838) de plaats van kapitein van de blauwe compagnie.

Na 1846, het jaar waarin Mathijs nog te boek staat als herbergier te Cadier en Keer, gaat het gezin terug naar Gronsveld en gaat wonen onder in het dorp op de plaats waar zich thans het huis Rijksweg 20 bevindt. In de woning ernaast, het huidige pand Rijksweg 18, woont dan Mathijs' broer Engel en zijn gezin. Een van de kinderen van Engel, de in 1860 geboren Bërke, een neef dus van "onze" Hubert, zou vele jaren later, van 1932 tot 1939, majoor zijn van de schutterij.

Al zeer jong blijken de bijzondere capaciteiten van Hubert. Op school is hij een vlotte leerling. En, wat in die dagen slechts voor zeer weinigen is weggelegd, hij mag verder leren. Op 29 oktober 1858, Hubert is dan 25 jaar, behaalt hij de "akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer verkregen hebbende van de Commissie van Examen in Limburg". Hubert solliciteert onmiddellijk naar de net op dat moment vacant zijnde functie als "onderwijzer der gemeenteschool" in Gronsveld. In januari 1859 wordt hij benoemd.

Het is ook in die jaren dat Hubert laat zien dat hij uit het ware schuttershout gesneden is. Op Pinkstermaandag 1857 slaagt de kapitein van de blauwe compagnie erin de vogel af te schieten. Het koningsschap van Hubert krijgt extra glans als de schutterij in datzelfde jaar een reis maakt naar Sittard. Een bijzondere gebeurtenis, zo blijkt uit de rekening "der Schutterij van Gronsveld in 1857". Er worden speciale "Exerciciën gehouden voor den optogt naar Sittard". Ook ten aanzien van de uitrusting wordt niets aan het toeval overgelaten. Er worden nieuwe "schaco's ad 70 cents gemaakt voor den optogt naar Sittard". Kennelijk is de reis naar Sittard niet zonder succes geweest. De koningsplaat van Hubert van den Boorn, die thans nog elke Grote Bronk aan de standaard wordt meege dragen, herinnert aan deze gebeurtenis:

HUBERTUS
VAN DEN BOORN
REX SAGITTARIORUM
GRONSVELDENSIIUM
ANNO OBTEŒTAE PALMAE
VICTORIAE IN MAGNA
CONCERTATIONE
SITTARDIAE
MDCCCLVII

Vertaald luidt deze tekst: "Hubertus van den Boorn, koning van de Gronsveldse schutterij in het jaar waarin de prijs werd verkregen voor de overwinning in de grote wedstrijd van Sittard, 1857."

Dat Hubert trots is op zijn koningsschap blijkt uit het feit dat hij nog jaren later de (periodiek opgemaakte) rekening van de schutterij mede ondertekent als "Capitein" maar ook als "Koning 1857".

In het dagelijks leven groeit Hubert gaandeweg uit tot een man die door zeer velen gerespecteerd wordt. Dit komt niet in de laatste plaats doordat hij voor alles en iedereen klaarstaat. Dorpsgenoten die om goede raad verlegen zitten, kloppen nooit vergeefs bij hem aan. Zijn aanzien in het dorp heeft echter ook te maken met zijn functie aan de school waar hij het inmiddels tot hoofdonderwijzer heeft gebracht. In deze hoedanigheid ziet hij een hele generatie Gronsveldenaren opgroeien. Hoezeer Hubert zich verbonden voelt met zijn dorp blijkt niet alleen uit zijn activiteiten voor de schutterij, maar ook uit zijn lidmaatschap van de harmonie.

Zijn betrokkenheid met anderen geldt zeer zeker ook zijn naaste familie. Thuis verzorgt hij zijn vader Mathijs tot deze op oudejaarsdag 1887 op hoge leeftijd overlijdt. Hubert, die vrijgezel is gebleven, blijft met zijn eveneens ongetrouwde broers en oudste zuster Maria in het ouderlijk huis onder in het dorp wonen.

Ook Huberts familie in "De Kyzer" kan op hem rekenen. Na de dood van zijn oom (de keizer) Hubert Schrijnemaekers in 1871 beschouwt Hubert het als zijn taak zijn tante Anna, die dan met 7 jonge kinderen is achtergebleven, bij te staan en haar te helpen de herberg voort te zetten. Jarenlang regelt Hubert de lopende zaken in "De Kyzer", hetgeen vaak onder schooltijd gebeurt. Uit overlevering is bekend dat hij dan aan een van de oudere kinderen vroeg om even op te letten. De gevolgen van zijn afwezigheid laten zich raden. Bij zijn terugkeer in de klas stond de boel op zijn kop. Dit was uiteraard niet tot genoegen van Hubert. De hoofdonderwijzer gaf de kinderen dan ongenadig klop. Hubert was veel in "De Kyzer". En, alsof het zo moest zijn, bracht hij ook zijn laatste uren in "De Kyzer" door. Als begin juni 1888 zijn neef Victor, diens vrouw Sophia Goessens en hun pasgeboren dochttertje Maria bij Victors moeder in "De Kyzer" verblijven, is Hubert niet bij de wieg weg te slaan. Op 8 juni 1888, Maria is dan 12 dagen oud, gaat Hubert weer eens naar haar kijken. Hij valt

plotseling voorover, over de wieg, en is dood. De verslagenheid in het dorp is groot. Drie dagen later wordt Hubert begraven. Bij zijn graf op het kerkhof van Gronsvelt wordt door zijn collega Heinens, hoofdonderwijzer te Eijdsen, de hiernavolgende rede uitgesproken. Let op het gezwollen taalgebruik. Hierin doet de spreker in ieder geval niet voor zijn overleden collega onder.

" Daar staan wij aan de geopende groeve waarin zoo even 't stoffelijk overschot werd neergelaten van ons aller vriend en broeder, den diepbetreurden heer Hubert van den Boorn. Laat vrij een traan Uw oog ontvallen, diepbedroefde bloedverwanten, treurende inwoners van Gronsvelt, lieve kleinen en gij zijne smartelijk getroffen ambtgenooten. Hij is heengegaan, de krachtige man is gevallen, als een tak door een rukwind afgescheurd. Als een dief bij nachte kwam de dood, de onverbiddelijke en ontrukte hem, den dierbaren overledenen, aan de liefde van zuster, broeders, bloedverwanten en vrienden, aan de toegenegenheid der lieven kleinen, aan ons aller vriendschap. Wat gij aan hem verloren hebt, diepbetreurde bloedverwanten, dat gevoelen onze harten, onze vriendenhart, die warm voor hem klopten. Te zwak zouden mijne woorden zijn om uit te drukken hoe zijn kinderhart hing aan den vader, den grijsaard, dien hij tot voor enkele maanden door zijne teedere zorgen den ouden dag mocht veraangenamen, hoe hij zijne zuster en broeders een hartelijk genegen broeder was. Hoe hij in de bres sprong voor U, zijne neven, toen Uw vader te vroeg werd ontnomen aan Uwe liefde en hij op zoo waardige wijze de plaats van Uw vader bij U innam. Schrijt vrij dan tranen, liefdetranen, bij zijn graf, daar rust Uw broeder, Uw vriend, Uw vader. Inwoners van Gronsvelt, wijdt hem en zijne nagedachtenis de hulde Uwer dankbaarheid. Dertig jaren onder U werkzaam heeft een geslacht zien geboren worden, opgeleid in kennis en deugd, heeft hij U allen gesticht door handel en wandel. Hoevelen Uwer hebben hem geëerd en bemind als vader, later als vriend en raadsman. Aan al Uwe rampen, aan al Uwe vreugde nam hij innig deel. Mocht ik hem U

schetsen als voorbeeld van een goed burger die, geëerd en geacht door zijne geestelijke en wereldlijke overheid, geen vijanden kende, een toonbeeld was van deugd. Als kapitein Uwer schutterij, als lid Uwer harmonie toonde hij dit door deel te nemen aan Uwe liefste gebruiken. Ook gij verliest in hem een edel burger. Een waardig inwoner van dit dorp is niet meer.

En gij mijne lieve kinderen, wat zal ik U zeggen? Daar ligt zijn aards omhulsel en uit zaliger gewesten blikst hij op U neder, Uw aller vader. Voor hem klopten Uwe kleine borsten; nietwaar, gij hebt Uw meester liefgehad, aan die thans gesloten lippen hebt gij menigmaal in diepe aandacht en stillen eerbied gehangen als zijn mond U lessen van deugd en wijsheid gaf. O, vergeet hem niet. Denk dikwijls, ook in latere jaren, aan den edelen man, die Uwe ouders reeds vroeger een waardig onderwijzer, Uwe jeugd een trouw leidsman was, te vroeg, te plotseling aan Uwe liefde ontnomen. Uwe traantjes getuigen van Uwe innige liefde. Vergeet hem niet, gedenkt zijne lessen. Smartelijk getroffen ambtgenoot, en vooral gij zijne trouwe helper, wij gevoelen maar al te veel dat ons een vriend en broeder is heengegaan.

Dierbare broeder, gij hebt als een waardig ambtgenoot den zwaren strijd gestreden. Voor allen even gul en trouw, waart gij door allen bemind en geëerd. Als mensch, als ambtgenoot, als burger en als vriend waart gij een edel man.

Van den Boorn, dertig jaren in Uwen nuttigen werkkring bezig, is Gronsveld U veel verschuldigd. Uwen levensstaat was hard, maar schoon en edel. En toen de aardse rust U leidde, werd gij plotseling opgeroepen tot hogere, volmaakte rust, tot het loon der rechtvaardigen.

Broeder, die ruste zij U gegund. Vaarwel Van den Boorn, waardige ambtgenoot, te vroeg ontnomen aan de liefde van Uwe bloedverwanten, van Gronsvelds ingezetenen, aan de toegenegenheid der lieve schooljeugd, aan de vriendschap Uwer ambtgenoten. Vaarwel, vaarwel tot wederziens in zaliger oorden. "

Het leven in Gronsveld gaat door, ook zonder Hubert. Zijn plaats in de schutterij als kapitein van de blauwe compagnie wordt ingenomen door Leonard Frambach.

De zaken in "De Kyzer" worden voortgezet door zijn neef Zjang ("van de kyzer").

Zijn broers Joannes en Engelbert en zijn zuster Maria wonen nog tot begin van de 20e eeuw in het ouderlijk huis onder in het dorp. Aldaar overlijdt als laatste van hen Engelbert in 1918.

Piet Daemen

kocht daarom de boerderij vlak over het spoor (nu familie Gorissen) en vestigde zich daar met zijn gezin en zijn fruithandel. De zaken gingen goed want in 1903 bouwde hij in een keer de vier aaneengesloten huizen met café en gebouwen voor fruitopslag aan de andere kant van het spoor. In 1910 richtte hij de eerste particuliere fruitveiling van de streek op. Zijn telefoonnummer was 1. (De "Veilingsvereniging Gronsveld" werd opgericht in 1911.)

1916. V.l.n.r. Zjaak Peusens, Lyda Peusens, Prospèr Cordy, Nèt Jansen, Frans Peusens, Bèr Jaspars, Melanie Peusens, Mathieu Pinckaers, Pierre.

Pierre, de koning van 1923, groeide op bij het station waar toen nog maar enkele huizen stonden. Na zijn schooltijd ging hij op de veiling werken, waar zijn vader en zijn oudste broer Zjaak de scepter zwaaiden. Hij manifesteerde zich als een rustige, eerlijke, ietwat precieze, hardwerkende man, die zijn taken, veelal administratief, tot in de puntjes uitvoerde. Met zijn vrienden kwam hij regelmatig in café de Keizer,

waar in de week voor Pinksteren in 1923 het aanstaande vogelschieten het gesprek van de dag was. Gezien de kosten die het koningsschap met zich mee bracht was het voor de meeste jonge mannen niet raadzaam de vogel af te schieten. Er waren immers nog geen spaarclubs. Pierre en onder andere Bèr Reintjens, Zjèf Schrijnemaekers en Vic Goessens wilden daar verandering in brengen. Ze besloten elk een bedrag in te leggen zodat, als iemand van hen de vogel afschoot, hij de hele inleg ontving. Met deze aanmoedigingspremie in het verschiets durfde Pierre het aan en lukte het hem ook op Pinkstermaandag het laatste stuk van de vogel af te schieten en zo, niet alleen een jonge koning (23 jaar), maar ook de eerste koning van "aon de sjtāösie" te worden. Mien Goessens werd, 18 jaar oud, zijn wel erg jonge koningin. De eerste die hem feliciteerde was een bestuurder van de pas opgerichte fanfare, die rivaliseerde met de harmonie, met het verzoek de fanfare, net als de harmonie, met de bronk mee te laten optrekken.

1923. Grote Bronk. Op de voorgrond Koning Pierre en koningin Mien Goessens (Jacobs). Op de achtergrond de vier huizen van Pie Peusens.

omdat er een trein in aantocht was. Pierre, in jeugdige overmoed en versterkt door "sjöttebeer" besloot om niet te wachten maar over de spoorboom te klimmen. Bij het afspringen kwam hij ten val en brak zijn enkel hetgeen een abrupt einde betekende van de feestvreugde.

Pierre werd van toen af weer serieus. Hij maakte lange dagen op de veiling en ging vissen bij "Köbbes" wat zijn enige hobby was. Op dansles bij Thewissen in Maastricht leerde hij zijn toekomstige bruid kennen. Zij heette Margritha, Gebina (Margriet) Bakema, geboren op 3 mei

Margriet.

Pierre in zijn Ford.

1897 was secretaresse op de Radiumfabriek te Maastricht, kwam uit Sappemeer, en was bovendien protestant, hetgeen nog erger was dan heiden.

Hoewel hij niet veel steun kreeg voor zijn relatie, zette hij toch door. Toen zij in 1930 hun trouwplannen bekend maakten bleek dat van trouwen in de kerk geen sprake kon zijn. Na veel onderhandelen werd echter een schitterend compromis bereikt.

Op 8 mei 1930 kregen zij een kerkelijk huwelijk dat niet in de kerk maar in de pastorie werd ingezegend. Pierre en Margriet gingen in Maastricht wonen en bleven daar tot hun dood. Uit het huwelijk werden twee dochters geboren: Henriette, (1931) en Maria (1934).

Vanaf zijn woning aan de Bergerstraat kwam Pierre iedere dag met de fiets naar de veiling. Hij ging dan bij een overweg in Heer langs het spoor en fietste dan vlak langs de rails tot aan de overweg bij de veiling in Gronsveld. Hoewel hier alleen personeel van het spoor mocht komen, beweerde Pierre dat hij toestemming had om daar te fietsen, en bleef de spoorweg als fietspad gebruiken, soms meerdere malen per dag en later ook per brommer. Toen hij 65 was, kocht hij een auto en ging voortaan net als iedereen over de weg naar zijn werk. Als het op een maandag weer eens prachtig zonnig weer was, werd in de pauze

door het personeel van de veiling gemopperd dat het de hele zondag weer had geregend en nu ze moesten werken de zon scheen. Pierre zei dan glunderend: "Dat is toch prima zo, op zondag hoeft niemand erdoor." En hij meende het, op zondag lukte het zijn familie maar zelden om hem uit zijn gemakkelijke stoel te krijgen. Als zijn vrouw dan zei: "Zullen we eens naar buiten gaan, naar de bloesem kijken",

1947. Pierre en Margriet.

1948. Pierre tussen Marie en Henriette.

zei Pierre: "Oh, nee, ik kan geen bloesem meer zien", en daar bleef het bij.

Als hij niet op de veiling was, was hij het liefste thuis waar hij veel schilderde en tientallen heel aardige schilderijtjes maakte. Toen hij vijftig jaar op de veiling werkte, werd er een feestje georganiseerd waar hij eigenlijk tegen was. Het feest kwam er toch. Toen hem werd gevraagd of hij nog niet stopte met werken (hij was toch

50-jarig jubileum. V.l.n.r. J. Spronck, Zjef Peusens, Pierre.

73 en nog dagelijks op de veiling te vinden) antwoordde Pierre dat hij dat nog lang niet van plan was. Het liep echter anders. Zijn vrouw overleed twee jaar later in 1974 en toen vond Pierre er helemaal niks meer aan. Hij trok zich terug en overleed op 16 januari 1979 in alle rust.

Wallie van de Weerdt

Foto

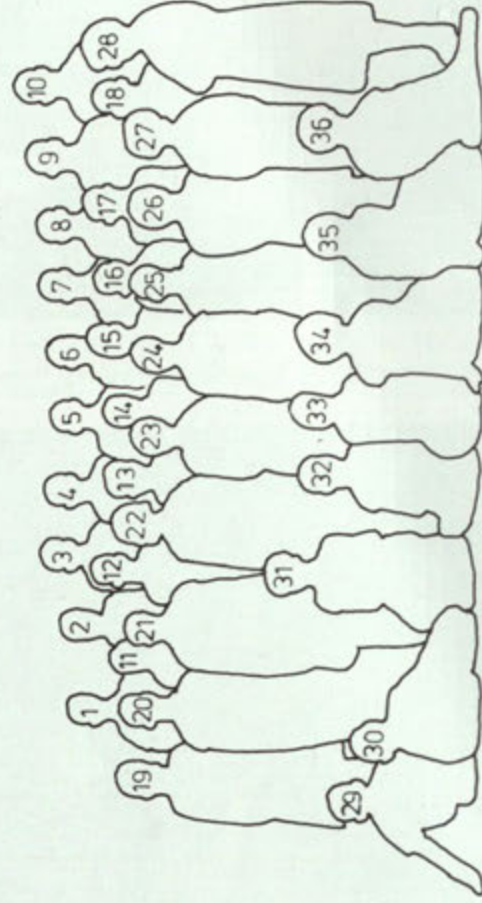
±1935. Boogschieten op de binnenplaats van café de Keizer. V.l.n.r. Sjarel Jaspars, Zjeng Jacobs, Zjêf Schrijnemaekers.

1942. Kinderen uit Rijckholt met bosjes sleutelbloemen (kërksjluütele) uit de "Sjoen Gröb". 1 ? 2 Annie Peters 3 Jean Spits 4 Zjêf Hartmann 5 Truus Spits 6 Agnes Schneiders 7 Jean Wassenaar 8 Haj Peters 9 Jeanne Schneiders 10 Bêr Hartmann 11 Liza Hartmann 12 Jo Peters 13 Zjêf Peters.

±1957. Lagere School Gronsvelt

1 Ton Erckens 2 ? 3 Willy Dassen 4 Jean Caelen 5 Zijl Pinckaers 6 Jo Broex 7 Ly Dassen 8 Sjèl Hessels 9 Theo van de Berg
10 Fons Mingels 11 Peter Hurkens 12 Harrie Schrijnemaekers 13 Jean Scheres 14 Jean Houben 15 Harrie Macheels 16 Zijl
van Caldenborgh 17 Willy Roosen 18 Jan Waber 19 Jozien Reintjens 20 Liesje Waber 21 Mia Damzo 22 Maria van
Caldenborgh 23 Madeleine Smeets 24 Francine Wolfs 25 José Soudant 26 Ietje Materbons 27 Mithy van de Weert 28
Jufvrouw Alphonsine Lacroix 29 Joke Bouchoms 30 Leo Indebraek 31 Marie-Louise Loyens 32 Ria Rokx 33 Els Schiepers
34 Maroetsjka Wetsels 35 Carla Willigers 36 Truus Scheres.

Afb. 50. De sergeant-bieleman van de Gronsveldsche St. Sebastianus-schutterij.

Afb. 51. De tambour-major van de Gronsveldsche St. Sebastianus-schutterij.

Afb. 52. De bijlemans van de Gronsvelder schutterij, die den stoet vooruitgaan om den weg te verkennen en hinderpalen op te ruimen.

De pagina hiernaast (p.94) is een hele pagina uit het boek "Kindervreugde en Volksvermaak" van D.J. van der Ven, uit 1927. Het boek is alleen nog maar antiquarisch te verkrijgen. Een aantal pagina's met foto's is gewijd aan de Grote Bronk van 1923, het jaar dat Pierre Peusens koning was. Afb. 50. Zjang Houten, "d'n Dobbele", was overigens niet sergeant-bieleman, maar commandant. Afb. 51. Math van Caldenborgh. Afb. 52. V.l.n.r. Jan Janssen, "Sjtik de Böbbel" (Een van de verhalen over zijn bijnaam vertelt dat Janssen altijd een zakflacon ("böbbel") sterke drank in zijn achterzak had. Als hij ging zitten brak steevast de flacon. Hij riep dan geërgerd: "Sjtik! ... de böbbel"), Math van Caldenborgh, Wiche, "De Wisj", onbekende tamboer, Zjang Houten, "d'n Dobbele". Boven de pagina staat: "Veteranen van de Gronsveldsche schutterij." Afgezien van het feit dat de Schutterij geen veteranen kent, zijn deze mannen naar huidige begrippen niet echt oud. Math van Caldenborgh, grootvader van Piet (51), is op de foto 56 jaar.

±1955. Bodenmeer. In de bus v.l.n.r. Pierre Peusens, Margriet Bakema (Peusens), ? Dobbelseen, Haj Dobbelseen. Staand v.l.n.r. Zjët Doyen, Pierre Smeets, Sjël Heijnen, Huub Wolfs, Albert Hayen, Zjaak Heijnen, Gus van den Boorn. Geknielt v.l.n.r. Alice Doyen (Smets), Elly Smeets (Doyen), Jêske Dupont (Pinckaers), Maxime Pinckaers.

Geziën

Uit de vele reacties die ik op de vorige foto kreeg, bleek één ding duidelijk: niemand wist het juiste antwoord. Het adres is namelijk Maastrichterweg 2. Sinds mei 1992 zijn Nic Dassen en Rina Schreurs de bewoners van dit pand. Een oud huis had hen altijd al aangesproken en toen zij dit huis konden kopen, was de beslissing snel genomen. Nic en Rina zijn er heel tevreden mee, en ze willen er nooit meer weg.

De woning moet van rond 1800 zijn, het exacte bouwjaar heeft niemand mij kunnen vertellen. Uit nadere informatie verkregen bij een vorige bewoonster, Marie Bovens, weduwe van Ernest Doyen, die ruim veertig jaar in dit huis woonde, bleek dat zij en haar man, enkele jaren voor de tweede wereldoorlog aan de Rijckholtse aannemer Door Kempener opdracht gaven een bietenkelder in hun tuin te bouwen. In de oorlog werd de kelder ook als schuilkelder gebruikt.

De volgende foto toont ons een woning die de laatste jaren grondig gerestaureerd is.

Sjef Caris

Van aal en nog get

ANWB-paal 3000

Zondag 9 augustus 1925 was een bijzondere dag in Gronsveld. De "Algemeene Nederlandsche Wielrijders Bond", beter bekend als ANWB onthulde een wegwijzer aan de Dorpsstraat in Gronsveld bij de afslag naar Eckelrade. Deze gebeurtenis was bijzonder omdat de wegwijzer de 3000e was die door de ANWB werd geplaatst. De onthulling vond plaats onder het toeziend oog van vele notabelen en vele nieuwsgierige Gronsveldenaren. Van de onthulling werden veel foto's gemaakt en zelfs filmopnamen. Grueles heeft pogingen ondernomen om deze historische filmbeelden te pakken te krijgen. Dat is tot nu toe niet gelukt. Wel heeft de ANWB aan Grueles informatie ter beschikking gesteld over deze gebeurtenis.

De onthulling van de wegwijzer stond niet op zich. Het gehele weekend (8, 9 en 10 augustus 1925) werd de provincie Limburg bezocht in het kader van de zogenaamde bondsdag. Een van de activiteiten was een rondrit door het Zuid-Limburgse heuvelland. Hierbij werd op zaterdag om 16.00 uur de wegwijzer onthuld door de commissaris van de koningin in Limburg, Baron van Hövell tot Westerflier in het bijzijn van het ANWB-bestuur, burgemeester A. Spauwen van Gronsveld en, zo staat in "De kampioen" van 21 augustus 1925, "ook brievenaarder, de heer Wackers, drager van de Militaire Willemsorde, een figuur waarop Gronsveld trotsch is, was aanwezig". Ook vermeldt het verhaal dat het "schuttersmuziekkorps" van Gronsveld (men bedoelt hier de harmonie) in haar oude uniformen de bezoekers verwelkomde met het spelen van het Wilhelmus. Na de toespraken speelde het muziekkorps nog "Wien Neerlands bloed". Daarna trok het gezelschap naar de "breede,

De paal en de "paol".

lommerrijke laan van het kasteel te Gronsveld, waar op grote tafels verfrisschende dranken en gebak werd aangeboden. De verfrisschingen werden aangeboden door de welwillendheid van Mw. wed. Gadiot." Rond 18.00 uur vertrok het gezelschap naar Maastricht waar een diner plaatsvond.

Heel frappant is het om thans te moeten constateren dat men vroeger, komende vanaf Eckelrade, op de Rijksweg linksaf moest slaan om naar Luik te gaan. En dat men thans naar rechts wordt gestuurd. Op het bord dat in 1925 werd onthuld staan de afstanden nog aangegeven met een cijfer achter de komma.

In de jaren zeventig is het bordje waarop vermeld stond dat de wegwijzer de 3000e van Nederland was, verdwenen. Een stukje historie is daar ook mee verdwenen. Grueles zal ernaar streven het bordje op de huidige ANWB-paal terug te krijgen.

Hub Reumers

Rectificaties

p. 4. Bij de foto. Wöm Rossen moet zijn: Wöm Roosen.

p. 11. Derde regel van boven. Cor Pauw de Kraan moet zijn:
Cor van der Pouw Kraan-van der Hoeven. Grueles had de kok
horen fluiten, maar wist niet precies waar de lepel hing.

Copyright Stichting Grueles.

Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsveld. Tel. (043) 408 2880 / 408 1575.

Abonnementen-administratie: Rijksweg 86a. Tel. (043) 408 1662.

U kunt zich abonneren op ons tijdschrift door f 22,50 over te maken op Rabobank Gronsveld
11 75 15 000 of Postbank 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles. Losse nummers f 6,75.

